

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XI. De magistro. & habet articulos quatuor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

QVAESTIO XI.

De magistro.

In quatuor articulos diuisa.

- ¶ Primo queritur, Vtrum homo possit docere, & dici magister, vel solus Deus.
- ¶ Secundo, Vtrum aliquis possit dici magister sui ipsius.
- ¶ Tertio, Vtrum homo ab angelo doceri possit.
- ¶ Quarto, Vtrum docere sit actus vite actiue, vel contemplatiue.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum homo docere alium possit, & dici Magister, vel Deus solus.

QVAESTIO est de Magistro. & primo queritur, vtrum homo possit docere, & dici magister, vel solus Deus. & videtur, quod solus Deus doceat, & magister dici debeat. Matth. 23. Vnus est magister vester, & praecedit: Nolite vocari rabbi. sup quo glo. ne diuinum honorem hominibus tribuatis, aut quod Dei est, vobis usurpetis. ergo magistrus esse, vel docere, solius Dei esse videtur.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

A lo natura inferuntur, vt August. dicit super Gene. ad litera. ergo relinquitur quod vnus homo alium nullo modo docere possit.

¶ 6 Præt. Scientia quoddam accidens est: accidens autem non transmutat subiectum. ergo cum doctrina nihil aliud esse videatur, nisi transfusio scientiae de magistro in discipulum, vnus alium docere non potest.

¶ 7 Præt. Rom. 10. super illud, Fides ex auditu, dicitur. licet Deus intus doceat, prece tamen exterius annuntiat: scientia autem interius in mente causatur, non autem exterius in sensu. ergo homo a solo Deo docetur, non ab alio homine.

Glo. inter. n. c. 1. ibi.

¶ 8 Præt. Aug. dicit in lib. de Magistro, solus Deus cathedram habet in caelis, qui veritatem docet interius: alius autem homo sic se habet ad cathedram, sicut agricola ad arborem: agricola autem non est factor arboris, sed cultor. ergo nec homo potest dici dator scientiae: sed ad scientiam dispositio.

¶ 9 Præt. Si homo est verus doctor, oportet quod veritatem doceat: sed quicumque docet veritatem, mentem illuminat, cum veritas sit lumen mentis. ergo homo mentem illuminabit, si docet. sed hoc est falsum, cum Deus sit qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ioan. 1. ergo non potest alius vere docere.

¶ 10 Præt. Si vnus homo alium docet, oportet quod faciat eum de potentia scientie actu scientem. ergo oportet quod eius scientia educatur de potentia in actum: quod autem de potentia in actum educitur, necesse est quod mutetur. ergo scientia vel sapientia mutabitur, quod est contra Aug. in lib. 83. quaestio. qui dicit quod sapientia accedens homini non ipsa mutatur, sed hominem mutat.

¶ 11 Præt. Scientia nihil aliud est, quam descriptio rerum in anima. cum scientia esse dicatur assimilatio scientis ad scitum: sed vnus homo non potest in alterius anima describere rerum similitudines: sic enim interius operaretur in ipso, quod solius Dei est. ergo vnus homo alium docere non potest.

¶ 12 Præt. Boet dicit in lib. de Conso. quod per doctrinam solummodo mens hominis excitatur ad sciendum: sed ille qui excitat intellectum ad sciendum, non facit eum scire, sicut ille qui excitat aliquem ad videndum corporaliter, non facit eum videre. ergo vnus homo non facit alium scire, & ita non proprie potest dici, quod eum doceat.

Lib. 5. profr. s. in prin.

¶ 13 Præt. Ad scientiam requiritur cognitionis certitudo, alias non esset scientia: sed opinio uel credulitas, ut Aug. dicit in lib. de Magistro: sed vnus homo non potest in altero certitudinem facere per signa sensibilia, quae praeposit: quod enim est in sensu magis est obliquum, eo quod est in intellectu: certitudo autem semper fit ad aliquid magis rectum. ergo vnus homo alium docere potest.

¶ 14 Præt. Ad scientiam non requiritur nisi lumen intelligibile & species: sed neutrum in vno homine ab alio causari potest, quia oportet quod homo aliquid crearet, cum huiusmodi forma simplices non uideatur posse produci, nisi per creationem. ergo homo non potest in alio scientiam causare, & sic nec docere.

¶ 15 Præt. Nihil potest formare mentem hominis, nisi solus Deus, ut Aug. dicit. scientiam autem quaedam forma mentis est. ergo solus Deus in anima scientiam causat.

Lib. de libe. arb. c. 27. te.

¶ 16 Præt. Sicut culpa est in mēte, ita ignorantia: sed solus Deus purgat mētem a culpa. IIa. 43. Ego sum qui delco iniquitates tuas pp me. ergo solus Deus purgat

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

Ca. 23.

purgat mētē ab ignorātia. Et ita solus Deus docet. ¶ 17 Præt. Cū scientia sit certitudinalis cognitio, ab illo aliq̄s sciētiam accipit, p̄ cuius locutionē certifi- catur, non autē certificatur aliquis ex hoc quod au- dit hoīem loquentē, alias oporteret quod quicquid alicui ab hoīe dī, ei pro certo cōstaret: certifi- catur autē solum, secundum quod interius audit veritatē loquentem, quam consulit etiam de his quæ ab hō- mine audit, vt certus fiat, ergo homo non docet: sed veritas quæ interius loquitur, quæ est Deus. ¶ 18 Præt. Nullus per locutionem alterius addiscit illa, quæ ante locutionem antequā ei magister loquatur, respōderet interrogatus de his, quæ magister ppo- nit: non. n. doceret ex locutione magistri, nisi ita se habere cognosceret, sicut magister pponit, ergo vnus homo non docetur per locutionem alterius.

SED CONTRA ego prædicator & magister. ergo homo potest esse, & dici magister.

¶ 2 Præt. Secundē Tim. 3. Tu vero permāne in his, quæ didicisti & credita sunt tibi, glo. a me tanquam a vero doctore, & sic idem quod prius.

¶ 3 Præt. Matth. 23. simul dicitur, Vnus est magister vester, & vnus est pater vester: sed hoc quod Deus est pater omnium, non excludit quæ etiam homo vere possit dici pater. ergo etiam per hoc non, ex- cluditur, quin homo possit dici magister.

¶ 4 Præt. Rom. 10. super illud, Quam speciosi sunt pedes &c. dicit glossa. Isti sunt pedes qui illuminant Ecclesiam, loquitur autem de Apostolis. Cū ergo illuminare sit actus doctōris, videtur quod homi- nibus docere competat.

¶ 5 Præt. Vt dicitur in 3. Metaphy. Vnumquodque tunc est perfectum, quando potest sibi simile gene- rare: sed scientia est quædam cognitio perfecta, ergo homo qui habet sciētiam, potest alium docere.

¶ 6 Præt. August. in lib. contra Mani. dicit, quod si- cut terra quæ ante peccatū fonte irrigabatur, post peccatum indiget pluuia de nubibus descendente, ita mens humana quæ per terram significatur fonte veritatis ante peccatum fecundabatur, post peccatum vero indiget doctrina aliorum, quasi pluuia descendente de nubibus. ergo saltem post peccatum homo ab homine docetur.

RESPON. Dicendum, quod in tribus eadem opi- nionum diuersitas inuenitur, in educatione forma- rū in esse, in acquisitione virtutum, & in acquisitione scientiarum, quidā n. dixerunt formas sensibiles oēs esse ab extrinseco, quod est a substantia, vel a forma separata, quam appellāt datōrem formarum vel intelligentiā agētē, & quod oīa inferiora agē- tia naturalia non sunt, nisi sicut præparāria materia ad formę susceptionē. Similiter et Auic. dicit in sua Metaphy. quod habitus honesti causā non est actio nostra: sed actio prohibet eius contrarium & adapta- rat ad illum, vt accidat hic habitus a substantia per- ficiente animas hominū, quæ est intelligentia agēs vel substantia ei. consimilis. Similiter etiā ponunt, quod scientia non efficitur in nobis, nisi ab agente separato. vnde Auic. ponit in 6. de Naturalibus, quod forme intelligibiles effluunt in mentē nostrā ab intelligentia agente. Quidā vero econtrario opi- nati sunt, scilicet quod omnia ista rebus essent indita, nec ab exteriori causā haberent: sed solummodo quod p̄ exteriorē actionem manifestātur, posuerunt, n. quidā, quod omnes forme naturales essent actū in

materialiter: & quod agens naturale nihil aliud fa- cit, quam extrahere eas de occulto in manifestū. Similiter etiā aliqui posuerunt, quod habitus om- nes virtutum nobis sunt indita natura: sed p̄ exer- citium operum remouentur impedimenta, quibus prædicti habitus quasi occultantur, sicut per limā- tionem auferitur rubigo, vt claritas ferri manife- stetur. Similiter etiā aliqui dixerunt, quod anime est omnium scientia concreta, & quod per humore di doctrinam, & huiusmodi scientia exteriora ad- minicula, nihil sit aliud, nisi quod anima deducitur in recordationem, vel cōsiderationē eorum, quod prius sciuit: vnde dicunt, quod addicere nihil aliud est, quam reminisci. Vtraque autem istarum opinio- nū est absque ratione. Prima enim opinio excludit causas propinquas, dum effectus omnes in inferio- ribus provenientes, solis causis primis attribuit, in quo derogatur ordini vniuersi, qui ordine & con- nexione causarum contextitur, dum prima causā ex- eminentia bonitatis suæ rebus alijs confert, nō solum quod sint, sed etiam quod causæ sint. Secunda etiam opinio in idem quasi inconueniens redit, cū enim remouens prohibens non sit, nisi mouens p̄ accidens, vt dicitur 8. Phyls. si inferiora agentia ni- hil aliud faciunt, quā producere de occulto in ma- nifestum remouendo impedimenta, quibus forme & habitus virtutū, & scientiarū occultantur, se- queretur quod omnia inferiora agentia nō agant, nisi per accidēs. Et ideo s̄m doctrinam Arist. media via inter has duas tenenda est in omnibus prædictis. Formæ enim naturales præexistunt quidem in ma- teria nō in actū, vt alij dicebāt: sed in potentia solū, de qua in actū reducuntur per agens extrinsecum proximum, nō solum p̄ agens primum, vt alia opi- nio ponebat. Similiter etiam s̄m ipsius potentiam in 6. Ethic. virtutum habitus ante earum cōfirmationem præexistunt in nobis, in quibusdam natura- libus inclinationibus, quæ sunt quædam virtutū in- choationes, sed postea per exercitium operum ad- ducuntur in debitā cōsumationem. Similiter etiā du- cendum est de sciētia acquisitione, quod præexistit in nobis quædam scientiarum semina, scilicet primæ cōceptiones intellectus, quæ statim lumine intelle- ctus agētis cognoscuntur, per species a sensibilibus abstractas: siue sint complexa, vt dignitates, siue in- cōplexa sicut rō entis, & vnus, & huiusmodi, quæ statim intellectu apprehēdit. Ex istis autem principijs vniuersalibus oīa principia sequuntur, sicut ex quibusdā rōmibus seminalibus. Quando ergo ex istis vniuersalibus cōgnationibus mens educit, vt actū cognoscat particularia, quæ prius i potentia, & quali in vniuersali cognoscebantur, tūc aliquis dī sciētiam acquirere. Sciendū tamen est, quod in natu- ralibus rebus aliquid præexistit in potentia, & dupli- citer. Vno modo in potentia actua cōpleta, quod dicitur scilicet principium intrinsecū sufficere potestatem esse in actum perfectum, sicut pater in filiatione ex virtute ep̄m naturalis, quæ est in gero, egerat in- nitare p̄ducit. Alio modo in potentia passiva, quæ dicitur principium intrinsecum non sufficit ad educē- dum in actum, sicut pater quando ex aere fit ignis hoc enim non potest fieri per aliquam virtutem in aere existentē. Quando igitur præexistit aliquid in po- tentia actua cōpleta, tūc agens extrinsecum non agit, nisi adiunādo agēs intrinsecum, & ministrādo ei ea, quibus possit in actū exire, sicut medicus in operatione est minister naturæ, quod principaliter opera- tur.

Glo. interli- nearis ibi.

Ex glo. ord. & interli- neari colli- giunt.

2. c. 4. tom. 1.

Lib. 4. ca. 2. a medio illius

tur confortando naturā, & opponēdo medicinas, quibus velut instrumentis natura vtitur ad sanationē. Quādo vero aliquid praexistit in potentia passiva tantū, tunc agens extrinsecum est, quod educit principaliter de potentia in actum: sicut ignis facit de aere, qui est potentia ignis, actu ignē. Scientia ergo praexistit in addiscēte in potentia nō pure passiva, sed actiua, alias homo non posset per seipsum acquirere scientiam. Sicut ergo aliquis dupliciter sciat naturā, vno modo per operationē naturā tantum, alio modo a natura, cum adminiculo medicinarū, ita etiam est duplex modus acquirendi scientiā, vnus, quando naturalis ratio per seipsum deuenit in cognitionem ignotorum, & hic modus dicitur inuēntio: alius quando rōni naturali aliquis exterius adminiculatur, & hic modus dicitur disciplina. In his autem, quae sunt a natura, & arte eodē modo operatur ars, & per eadē media, quibus, & natura. Sicut enim natura in eo, qd ex frigida causa laborat, calefaciendo induceret sanitatem, ita & medicus vnde & ars dicitur imitari naturam. Similiter etiam contingit in scientiā acquisitione, quod eodē modo docens alium ad scientiam ignotorum deducit inueniēdo, sicut si aliquis deducit seipsum in cognitionem ignoti: processus autem rōnis proueniētis ad cognitionem ignoti in inueniēdo est, vt principia cōmunia per se nota applicet ad determinatas materias, & inde procedat in aliquas particulares conclusiones, & ex his in alias: vnde, & secundum hoc vnus alium docere dicitur, quod istum discipulum rōnis, quem in se facit ratione naturali alteri exponit per signa, & sic rō naturalis discipuli per huiusmodi sibi proposita, sicut per quaedam instrumenta peruenit in cognitionem ignotorum. Sicut ergo medicus dicitur causare sanitatem in infirmo natura operante, ita etiam homo dicitur causare scientiā in alio operatione rōnis naturalis illius, & hoc est docere, vnde vnus homo alium docere dicitur, & eius esse magister. Et secundum hoc dicit Philosophus 1. Posteriorum, quod demonstratio est syllogismus faciens scire. Si autem aliquis alicui proponat ea, quae in principijs per se notis non includunt, vel includi nō manifestantur, nō faciet in eo scientiā, sed forte opinionē, vel fidē: quāuis etiā hoc aliquo modo ex principijs innatis causetur. Ex ipsis enim principijs per se notis considerat, qd ea, quae ex eis necessario consequuntur, sunt certitudinaliter tenēda: quae vero eis sunt cōtraria, totaliter respuēda: alij autem assensum praebere pōt, vel non. Huiusmodi autē rōnis lumen, quo principia huiusmodi sunt nobis nota, est nobis à Deo inditum, quasi quaedā similitudo increatae veritatis in nobis resulantis. vnde cum omnis doctrina humana efficaciam habere nō possit, nisi ex virtute illius luminis, constat quod solus Deus est, qui interius, & principaliter docet, sicut natura interius etiam principaliter sanat: nihilominus tamen, & sanare, & docere proprie dicitur modo praedicto.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd quia dominus praeeperat discipulis, ne vocarentur magistri, ne posset intelligi hoc prohibitio absolute, glossa exponit qualiter haec prohibitio sit intelligēda: prohibemur. n. hoc modo hominem vocare magistrū, vt ei principaliter magisterij attribuamus, qd Deo cōpetit: quasi in hominū sapiētia spē ponētes, & nō magis de his, qd ab homine audiuim⁹ diuinā veritatē cōsulētes, qd in nobis loquit⁹ p suā similitudinis im-

A pressionem, qua de omnibus possumus iudicare.

AD SECUNDVM dicendum, quod cognitio rerum in nobis nō efficitur per cognitionem signorum, sed per cognitionem aliquarum rerum magis certarum, scilicet principiorum quae nobis per aliqua signa proponuntur & applicantur ad alia, quae prius erant nobis ignota simpliciter, quāuis nobis nota secundum quid, vt dictum est. cognitio enim principiorum facit in nobis scientiam conclusionum, non cognitio signorum. *In corp. art.*

AD TERTIVM dicendum, quod illa de quibus per signa docemur, cognoscimus qdē quātum ad aliqd, & quātum ad aliqd ignoramus. vtpote si docemur qd est homo, oportet quod de eo sciamus aliqd, scilicet rōnem animā vel substantiā, aut saltem ipsius entis, quae nobis ignota esse non pōt: & similiter si doceamus aliquam conclusionem oportet praescire de subiecto & passione quid sint, etiam principijs per quae conclusio docetur praecognitis: omnis enim disciplina fit ex praexistenti cognitione, vt dicitur in 1. Posteriorum vnde ratio non sequitur. *In prin. co. l.*

AD QUARTVM dicendum, quod ex sensibilibus signis, quae in potentia sensitiua recipiuntur, intellectus accipit intentiones intelligibiles, quibus vtitur ad scientiam in seipso faciendam, proximum enim scientiae effectuum non sunt signa, sed ratio discurrens a principijs in conclusiones, vt dictum est. *In corp. art.*

AD QVINTVM dicendum, quod in eo qd docetur, scientia praexistebat, non quidē in actu cōpleto, sed quasi in rōnibus seminalibus, secundum quod vniuersales conceptiones, quarum cognitio est nobis naturaliter insita, sunt quasi semina qdā oīum sequērium cognitorum. Quāuis autē per virtutē creatā rōnes seminales nō hoc modo educantur in actū, quasi per aliquam virtutem creatā infundantur: tamē id quod est in eis originaliter, & virtualiter, actione creatae virtutis in actum educi potest.

AD SEXTVM dicendum, quod docēs nō dicitur transferre scientiā in discipulum, quasi illa eadē numero scientia, quae est in magistro, in discipulo fiat: sed quia per doctrinā fit in discipulo scientia similis ei, qd est in magistroeducta de potentia in actū, vt dictum est. *In corp. art.*

AD SEPTIMVM dicendum, quod sicut medicus quātus exterius operetur, natura sola interius operāte, dicitur facere sanitatē: ita & hō dicitur docere veritatē, quāuis exterius annuntiet, Deo interius docente.

AD OCTAVVM dicendum, quod Augustinus in libro de Magistro, per hoc quod probat solum Deum docere, non intendit excludere, quin homo exterius doceat: sed quia solus Deus docet interius.

AD NONVM dicendum, quod homo verus, & vere doctor dici potest, & veritatē docēs, & mētē quidē illuminans, non quasi lumen rōni infundens, sed quasi lumen rōnis coadiuans ad scientiae perfectionē per ea quae exterius proponit, secundum quae modum dicitur Epheiorum 3. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia haec illuminare &c.

AD X. dicendum, quod duplex est sapiētia, scilicet creata & increata, & vtraque homini infunditur, & eius infusione hō in melius mutari potest proficiēdo. Sapiētia vero increata nullo modo mutabilis est: creata vero in nobis mutatur per accidens, non per se. Est n. ipsam cōsiderare dupliciter. uno modo sicut respectū ad res aeternas de quibus est, & sic oīno immutabilis est. Alio modo secundum eē quod habet in subiecto, & sic per accidens mutatur subiecto mutato de potentia habere sapiētiā in actū habēs. Formae enim

enim intelligibiles ex qb. sapiētia cōstitit, & sunt re-
 rū similitudines, & sunt formā pficiētes intellectu.
 Ad xi. dicēdum, qm in discipulo describuntur for-
 mae intelligibiles, ex qb. scientia p doctrinā acce-
 pta cōfuitur, immediate quidē per intellectum
 agētē, sed mediate per eum qui docet. proponit. n.
 doctor rerum intelligibilium signa, ex quibus intel-
 lectus agens accipit intētionē intelligibiles, & de-
 scribit eas in intellectu possibili: vnde ipsa verba do-
 ctoris audita, vel visa in scripto hoc modo se habēt
 ad causandum scientiam in intellectu, sicut res quae
 sunt extra animā: quae ex vtriusq; intellectu intētio-
 nes intelligibiles accipit, quamuis verba doctoris
 propinquius se habent ad causandum scientiā, quā
 sensibilia extra animam existētia, in quantum sunt
 signa intelligibilium intētionum.

Ad xii. dicēdum, quod non est simile de intel-
 lectu & visu corporali: visus enim corporalis non
 est vis collatiua, vt ex quibusdā suorum obiectorum
 in alia pueniat: sed oīa sua obiecta sunt ei visibilia,
 quā cito ad illa conuertitur. vnde habēs potentiam
 visiuam se habet hoc modo ad oīa visibilia intuen-
 da, sicut habēs habitum ad ea quae habitualiter scit
 considerāda. & ideo uidens scientiā non indiget ab alio ex-
 citari ad uidēdum, nisi quatenus p alium eius uisus
 dirigitur in aliquod uisibile, ut digito, uel aliquid
 hmoi: sed potentia intellectiua cum sit collatiua, ex
 quibusdā in alia deuenit, vnde nō se habet aequali-
 ter ad omnia intelligibilia considerāda: sed statim
 quādā uidet, ut quae sunt per se nota, in quibus im-
 plicite continētur quaedam alia, quae intelligere nō
 potest, nisi p officium rōnis ea, quae in principijs im-
 plicite continentur explicando: unde ad hmoi cog-
 noscēda antequā habitum hēat, non solum est in
 potētia accidentali, sed et in potētia essentiali: indi-
 get. n. motore, qui reducat eum in actū p doctrinā,
 ut dicitur in 8. Physic. quo non indiget ille qui ha-
 bitualiter iam aliquid nouit. doctor ergo excitat in-
 tellectum ad sciendū illa quae docet, sicut motor
 essentialis educens de potentia in actum: sed ostē-
 dēs rem aliquam uisui corporali excitat eum, sicut
 motor per accidens, prout etiam habens habitum
 scientiā pōt excitari ad considerandum de aliquo.

Ad xiii. dicēdum, quod certitudo scientiā tota
 oritur ex certitudine principiorum. Tunc enim cō-
 clusiones per certitudinē sciuntur, quādo resoluun-
 tur in principia. & ideo quod aliqd per certitudinē
 sciatur, est ex lumine rōnis diuinitus interius indi-
 to, quo in nobis loquitur Deus: nō autē ab hoīe exte-
 rius docētē, nisi quatenus cōclusiones in principia
 resoluit nos docēs: ex quo tñ nos certitudinē scīae
 non acciperemus, nisi inesset nobis certitudo prin-
 cipiorum, in quae conclusiones resoluuntur.

Ad xiiii. dicēdum, q homo exterius docēs nō
 influit lumē intelligibile: sed est causa quodāmodo
 spēi intelligibilis, in quātum proponit nobis quādā
 signa intelligibilium intētionum, quas intellectus
 noster ab illis signis accipit, & recondit in seipso.

Ad xv. dicēdum, quod cum dicitur, nihil potest
 formare mentem nisi Deus, intelligitur de vltima
 eius forma, sine qua informis reputatur, quascun-
 que alias formas habeat: hęc autem est forma illa,
 qua ad uerbum conuertitur, & ei inheret per quam
 solam, natura rationalis formata dicitur, vt patet
 per August. super Genes.

Ad xvi. dicēdum, quod culpa est in affectu in
 quē solus Deus imprimere potest, sicut patebit in

9. Sup Gen.
 ad literam.
 c. 17. tom. 3.
 Et li. 83. qd.
 q. 52. tom. 4.

sequenti articulo: ignorantia autē est in intelle-
 ctu, in quem etiā virtus creata potest imprimere, sicut
 intellectus agens imprimat species intelligibiles
 in intellectum possibilem, quo mediante ex rebus
 sensibilibus, & ex doctrina hominis causatur scien-
 tia in anima nostra, vt dictum est.

Ad xvii. dicēdum, q certitudinē scientiā, vt
 dictum est, habet aliquis a solo Deo, qui nobis lumen
 rationis indidit, per quod principia cognosce-
 mus, ex quibus oritur scientiā certitudo: & tamen
 scientia ab homine quodāmodo causatur in nobis,
 vt dictum est.

Ad xviii. dicēdū, q discipulus ante locutio-
 nem magistri interrogatus, responderet quiddam
 de principijs, per quae docetur, non autem de con-
 clusionibus, quas quis cum docet. vnde principia
 non dicit a magistro, sed solum conclusiones.

ARTICVLVS II.

Utrum aliquis possit suuipius Magister dici.

Secundo queritur, utrum aliquis possit dici ma-
 gister suuipius. Et videtur quod sic, quia actio
 magis debet attribui causae principali, quam instru-
 mentali: sed quali causa principalis scientiā causat
 in nobis est intellectus agens: homo autem, qui
 docet exterius, est quali causa instrumentalis pro-
 ponens intellectui agenti instrumenta, quibus ad
 scientiam perducit. ergo intellectus agens magis
 docet, quam homo exterius. Si ergo propter locu-
 tionem exteriorē, qui exterius loquitur, dicitur
 magister illius, qui audit, multo amplius propter lumē
 intellectus agentis ille, qui audit, dicendus est ma-
 gister suuipius.

¶ 2. Prat. Nullus aliquid discit, nisi secundum quod
 ad certitudinem cognitionis peruenit: sed certitudo
 cognitionis nobis inest. per principia naturaliter
 nota lumine intellectus agētis. ergo intellectus
 agētis praecipue cōuenit docere: & sic idē, qd prius.

¶ 3. Prat. Docere magis proprie cōtinetur Deo quā
 homini, vnde Mat. 23. Vnus est magister vester: sed
 Deus nos docet, in quantum nobis lumen rationis
 tradit, quo de omnibus possumus iudicare: ergo
 soli lumini praecipue actio docendi attribui debet, &
 sic idē, quod prius.

¶ 4. Prat. Scire aliquid per inuentionem est per-
 tinentius quam ab alio discere, vt patet in 1. Ethic. Ite-
 go ex illo modo acquirendi scientiam, quo aliqd
 ab alio addiscit, sumitur nomen magistri, vt minus ad-
 terius sit magister, multo amplius ex mō accipien-
 di scientiam per inuentionem debet accipi nomen
 magistri, vt aliquis suuipius magister dicatur.

¶ 5. Prat. Sicut aliqd inducit ad virtutem a seipso, &
 ab alio, ita perducit ad scientiam, & per seipsum in-
 ueniendo, & ab alio addiscendo, sed illi qui ad opē-
 ra virtutū perueniūt sine exteriori instructore, vel

K legislatores, dicunt esse sibi ipsi leges, Rom. 2. Cum ge-
 res quae legē nō habent, naturaliter quae leges sunt,
 faciunt, ipsi sibi sunt lex. ergo & ille qui scientiam
 acquirit per seipsum debet sibi ipsi dici magister.

¶ 6. Prat. Doctor est causa scientiā, sicut medicus
 sanitatis, vt dictum est: sed medicus sanat seipsum, et
 go & aliquis potest seipsum docere.

SED CONTRA est, qd Philosophus dicit 8. Physic.
 quod impossibile est, quod docens addiscat, quia
 docentem necesse est habere scientiam: discēntē
 vero non habere. ergo non potest esse, quod alius
 quis doceat seipsum, vel magister dici sui.

ARTICVLVS III.

Utrum homo ab angelo doceri possit.

¶ 2 Præter. Magisterium importat relationem superpositionis, sicut & dominus: sed huiusmodi relationes non possunt esse alicuius ad seipsum, non enim est aliquis pater sui ipsius, aut dominus. ergo nec aliquis potest dici suus magister.

RESPON. Dicendum, quod absque dubio aliquis potest per lumen rationis sibi inditum, absque exterioris doctrinæ magisterio, uel adminiculo deuenire in cognitionem ignotorum multorum, sicut patet in omni eo, qui per inuentionem scientiam acquirit, & sic quodammodo aliquis est sibi ipsi causa sciendi: non tamen potest dici suus magister, uel seipsum docere. Duos enim modos principiorum agentium in rebus naturalibus inuenimus, ut patet ex philosopho. 7. Met. quoddam enim est agens, quod in se totum habet, quod in effectu per eum causatur, uel eodem modo sicut est in agentibus in inorganicis, uel etiã eminentiori, sicut est in aëre uocis. Quædam uero agentia sunt, in quibus corpus, quæ agunt, non præexistit nisi pars: sicut motus causat sanitatem, aut aliqua medicina caliditas in qua calor inuenitur uel actualiter uel virtualiter: calor autem non est tota sanitas, sed est pars sanitatis. In primis igitur agentibus est perfecta ratio actionis, non autem in agentibus secundum modum, quia in hoc aliquid agit quod actu est, uel cum non sit in actu effectus inducendi, nisi in parte, non erit perfecte agens. Doctrina autem importat perfectam actionem scientiæ in docente uel magistro: unde oportet quod ille, qui docet uel magister est, habeat scientiam, quam in altero causat explicite & perfecte, sicut in addiscente per doctrinam. Quando autem aliquis acquirit scientiam per principium intrinsecum, illud quod est causa agens scientiæ, non habet scientiam acquirendam nisi in parte, in quantum ad rationes seminales scientiæ, quæ sunt principia communia: & ideo ex tali causalitate non potest trahi nomen doctoris, uel magistri proprie loquendo.

Ad primum. Dicendum, quod intellectus agens, quamuis sit principalior causa ad aliquid, quod homo exterius docet, tamen in eo non præexistit scientia completa, sicut in docente, unde ratio non sequitur.

Ad secundum. patet solutio ex dictis.

Ad tertium. Dicendum, quod Deo explicite notitiam omnium quæ per eum homo docet, unde sibi conuenientior ratio magistri attribui potest, secus autem est de intellectu agente ratione iam dicta.

Ad quartum. dicendum, quod quantum ad modum in acquisitione scientiæ per inuentionem sit perfectior ex parte recipientis scientiam, in quantum designatur habilitior ad sciendum, tamen ex parte scientiæ causantis est modus perfectior per doctrinam, quia docens qui explicite totam scientiam nouit, explicite potest ad scientiam inducere quam aliquis induci potest ex seipso, per hoc quod cognoscit scientiæ principia in quadam communitate.

Ad quintum. dicendum, quod hoc modo se habet lex in operabilibus sicut principium in speculatis, non autem sicut magister. Unde non sequitur quod si aliquis est sibi lex, quod possit sibi esse magister.

Ad sextum. dicendum, quod medicus sanat in quantum præhabet sanitatem, non in actu, sed in cognitione assensu: sed magister docet in quantum actu scientiam habet, uel ille qui non habet sanitatem in actu, ex hoc cogit habere sanitatem in cognitione artis potest in seipso sanitatem curare, non autem potest, ut aliquis actu habeat scientiam & non habeat, ut sic possit a seipso doceri.

¶ 1 Præter. Magisterium importat relationem superpositionis, sicut & dominus: sed huiusmodi relationes non possunt esse alicuius ad seipsum, non enim est aliquis pater sui ipsius, aut dominus. ergo nec aliquis potest dici suus magister.

¶ 2 Præter. Species imaginationi impressa ad imaginandum in actu, non sufficit nisi ad sit intentionem, ut patet per Augustinum in libro de Trinitate sed intentionem non potest in nobis inducere angelus, cum intentio sit uoluntatis actus, in qua solus Deus imprimere potest, ergo nec est imprimendo in imaginatione angelus nos docere potest, cum mediante imaginatione non possimus doceri, nisi actu aliquid imaginando.

¶ 3 Præter. Si ab angelis docemur absque sensibili apparitione, hoc non potest esse, nisi in quantum intellectum illuminant, quem illuminare non potest, ut uis: quia nec tradunt lumen naturale, quod solo Deo est, ut potentia concreatam, nec est lumen gratiæ quam solus Deus infundit: ergo angeli absque uisibili apparitione, nos docere non possunt.

¶ 4 Præter. Quandocumque unus ab alio docetur, oportet quod discens inspiciat conceptus docentes, ut hoc modo sit processus in mente discipuli ad scientiam: sicut est processus ad scientiam in mente doctoris: homo autem non potest angelum conceptus uidere, non uidet enim eos in seipsis, sicut nec alterius hominis conceptus, immo multo minus, ut pote magis differentes, nec iterum in signis sensibilibus, nisi forte quando sensibilibus apparent, de quo nunc non agitur: ergo angeli alias nos docere non possunt.

¶ 5 Præter. Illius est docere qui illuminat omnem hominem uenientem, ut patet in glossa Matthæi 23. Unus est magister uester: sed hoc non competit angelo, sed solum luci increata, ut patet Ioannis 1. ergo &c.

¶ 6 Præter. Quicumque alium docet, eum ad ueritatem inducit & sic ueritatem in anima eius causat: sed solus Deus causalitatem habet supra ueritatem: quia cum ueritas sit lux intelligibilis & forma simplex, non exit in esse successiue, & ita non potest produci nisi per creationem, quod soli Deo competit: cum ergo angeli non sint creatores, ut Damascenus uidetur quod ipsi docere non possunt.

¶ 7 Præter. Indeficiens illuminatio non potest procedere nisi a lumine indeficienti, eo quod abeunte lumine subiectum illuminari desinit: sed in doctrina exigitur indeficiens quadam illuminatio: eo quod scientia de necessitate est, quæ semper sunt: ergo doctrina non procedit nisi a lumine indeficienti: huiusmodi autem non est lumen angelicum, cum eorum lumen deficiat, nisi diuinitus conseruaretur: ergo angelus non potest docere.

¶ 8 Præter. Ioannes dicit, quod duo ex discipulis Ioannis sequentes Iesum, ei interroganti, Quid queritis: respondunt. Rabbi &c. ubi dicit glossa, quod hoc nomen fidei suam indicant, & alia glossa dicit, interrogat eos non ignorans, sed ut mercedem habeat respondendo: & quod querenti quid querent non rem, sed per

¶ 9 Præter. Magisterium importat relationem superpositionis, sicut & dominus: sed huiusmodi relationes non possunt esse alicuius ad seipsum, non enim est aliquis pater sui ipsius, aut dominus. ergo nec aliquis potest dici suus magister.

¶ 10 Præter. Species imaginationi impressa ad imaginandum in actu, non sufficit nisi ad sit intentionem, ut patet per Augustinum in libro de Trinitate sed intentionem non potest in nobis inducere angelus, cum intentio sit uoluntatis actus, in qua solus Deus imprimere potest, ergo nec est imprimendo in imaginatione angelus nos docere potest, cum mediante imaginatione non possimus doceri, nisi actu aliquid imaginando.

¶ 11 Præter. Si ab angelis docemur absque sensibili apparitione, hoc non potest esse, nisi in quantum intellectum illuminant, quem illuminare non potest, ut uis: quia nec tradunt lumen naturale, quod solo Deo est, ut potentia concreatam, nec est lumen gratiæ quam solus Deus infundit: ergo angeli absque uisibili apparitione, nos docere non possunt.

¶ 12 Præter. Quandocumque unus ab alio docetur, oportet quod discens inspiciat conceptus docentes, ut hoc modo sit processus in mente discipuli ad scientiam: sicut est processus ad scientiam in mente doctoris: homo autem non potest angelum conceptus uidere, non uidet enim eos in seipsis, sicut nec alterius hominis conceptus, immo multo minus, ut pote magis differentes, nec iterum in signis sensibilibus, nisi forte quando sensibilibus apparent, de quo nunc non agitur: ergo angeli alias nos docere non possunt.

¶ 13 Præter. Illius est docere qui illuminat omnem hominem uenientem, ut patet in glossa Matthæi 23. Unus est magister uester: sed hoc non competit angelo, sed solum luci increata, ut patet Ioannis 1. ergo &c.

¶ 14 Præter. Quicumque alium docet, eum ad ueritatem inducit & sic ueritatem in anima eius causat: sed solus Deus causalitatem habet supra ueritatem: quia cum ueritas sit lux intelligibilis & forma simplex, non exit in esse successiue, & ita non potest produci nisi per creationem, quod soli Deo competit: cum ergo angeli non sint creatores, ut Damascenus uidetur quod ipsi docere non possunt.

¶ 15 Præter. Indeficiens illuminatio non potest procedere nisi a lumine indeficienti, eo quod abeunte lumine subiectum illuminari desinit: sed in doctrina exigitur indeficiens quadam illuminatio: eo quod scientia de necessitate est, quæ semper sunt: ergo doctrina non procedit nisi a lumine indeficienti: huiusmodi autem non est lumen angelicum, cum eorum lumen deficiat, nisi diuinitus conseruaretur: ergo angelus non potest docere.

¶ 16 Præter. Ioannes dicit, quod duo ex discipulis Ioannis sequentes Iesum, ei interroganti, Quid queritis: respondunt. Rabbi &c. ubi dicit glossa, quod hoc nomen fidei suam indicant, & alia glossa dicit, interrogat eos non ignorans, sed ut mercedem habeat respondendo: & quod querenti quid querent non rem, sed per

¶ 17 Præter. Magisterium importat relationem superpositionis, sicut & dominus: sed huiusmodi relationes non possunt esse alicuius ad seipsum, non enim est aliquis pater sui ipsius, aut dominus. ergo nec aliquis potest dici suus magister.

¶ 18 Præter. Species imaginationi impressa ad imaginandum in actu, non sufficit nisi ad sit intentionem, ut patet per Augustinum in libro de Trinitate sed intentionem non potest in nobis inducere angelus, cum intentio sit uoluntatis actus, in qua solus Deus imprimere potest, ergo nec est imprimendo in imaginatione angelus nos docere potest, cum mediante imaginatione non possimus doceri, nisi actu aliquid imaginando.

¶ 19 Præter. Si ab angelis docemur absque sensibili apparitione, hoc non potest esse, nisi in quantum intellectum illuminant, quem illuminare non potest, ut uis: quia nec tradunt lumen naturale, quod solo Deo est, ut potentia concreatam, nec est lumen gratiæ quam solus Deus infundit: ergo angeli absque uisibili apparitione, nos docere non possunt.

¶ 20 Præter. Quandocumque unus ab alio docetur, oportet quod discens inspiciat conceptus docentes, ut hoc modo sit processus in mente discipuli ad scientiam: sicut est processus ad scientiam in mente doctoris: homo autem non potest angelum conceptus uidere, non uidet enim eos in seipsis, sicut nec alterius hominis conceptus, immo multo minus, ut pote magis differentes, nec iterum in signis sensibilibus, nisi forte quando sensibilibus apparent, de quo nunc non agitur: ergo angeli alias nos docere non possunt.

¶ 21 Præter. Illius est docere qui illuminat omnem hominem uenientem, ut patet in glossa Matthæi 23. Unus est magister uester: sed hoc non competit angelo, sed solum luci increata, ut patet Ioannis 1. ergo &c.

2. p. q. 17. ar. 1. ca. ult. co. i.

Li. 3. quest. 9. 51. co. 1.

Glo. ordin. 1. super 1. Ind. Unus est magis.

Lib. 2. Orth. 1. ca. 3. in fine.

Glo. interli. 1. ca. 1. de glo. ordin. 1. super hoc uerbum.

Quest. dist. S. Th. AAA Iohann

sonam respōdent, ex quibus omnibus habetur q̄
confitentur in illa respōsione, cum esse personam
quandam, & hac confessione fidem suam indi-
cant, & in hoc merentur; sed meritum fidei chris-
tiane in hoc consistit, quod Christum esse diui-
nam personam cōfitemur. ergo esse magistrum
ad solam diuinam personam pertinet.

¶ 9 Præt. Quicumque docet, oportet q̄ ueritatem
manifestet: sed ueritas cum sit quædam lux intelli-
gilis, est magis nobis nota, quàm angelus. ergo per
angelum non docemur, cum magis nota per mi-
nus nota, non manifestetur.

¶ 10 Præt. August. dicit in lib. de Trinit. q̄ mens
nra nulla interposita creatura immediate a Deo
formatur; angelus autem quædam creatura est,
ergo non interponitur inter Deum, & mentē hu-
manā ad eā formandā, quasi superior mēte & infe-
rior Deo: & sic hō per angelū doceri non potest.

¶ 11 Præt. Sicut affectus n̄ pertingit usq̄ ad ipsū
Deum, ita intellectus n̄ usque ad eius essentiam
cōtemplandā pertingere pōt: sed ipse Deus imme-
diate affectum nostrū format per gratiæ infusio-
nem nullo angelo mediante. ergo & intellectum
nostrum format per doctrinam nullo mediante.

¶ 12 Præt. Ois cognitio est per aliquam speciē. si
ergo angelus hominem doceat, oportet quod aliq̄
speciē in eo causet per quam cognoscat, q̄ eē nō
pōt, nisi uel creando speciē, q̄ nullo modo an-
gelo competit, ut dicit Damasc. uel illuminando
species que sunt in phantasmatis, ut ab his spe-
cies intelligibiles in intellectu possibili humano
resistant. & hoc ut redire in errore illorum Phi-
losophorum, q̄ ponunt intellectum agentem, cuius
est officium illuminare phantasmata, esse sub-
stantiam separatam, & sic angelus docere nō pōt.

¶ 13 Præt. Plus distat intellectus angeli ab intelle-
ctu hōis quàm intellectus hōis ab imaginatione
humana: sed imaginatio nō pōt accipere illud qd̄
est in intellectu humano, non n. pōt imaginatio
capere nisi formas particulares, quales intellectus
non continet. ergo nec intellectus humanus est
capax eorum, quæ sunt in mente angelica, & sic
homo per angelum doceri non potest.

¶ 14 Præt. Lux qua aliquis illuminatur, debet esse
illuminato proportionata, sicut lux corporalis co-
loribus: sed lux angelica, cum sit pure spūalis, non
est proportionata phantasmatis quæ sunt quo-
dammodo corporalia, ut pote organo corporali
contenta. ergo angeli non possunt nos docere il-
luminando nostra phantasmata, ut dicebatur.

¶ 15 Præt. Oē quod cognoscit, aut cognoscit per
essentiā suā, aut per similitudinē: sed cognitio qua
res cognoscitur p̄ essentiā suā a mēte humana,
non pōt per angelum causari: quia sic oporteret,
q̄ uirtutes & alia quæ intra animam continentur,
ab ipsis angelis imprimerentur, cū talia per sui es-
sentiā cognoscantur: similiter nec per eos causari
potest cognitio rerum, quæ per suas similitudi-
nes cognoscuntur, cum ipsis similitudinibus, que
sunt i cognoscēte, p̄pinq̄iores sint res cognoscē-
dæ quàm angelus. ergo nullo modo angelus po-
test esse homini causā cognitionis, q̄ est docere.

¶ 16 Præt. Agricola quis naturā exciet exterius
ad naturales effectus, non tñ dī creator, ut patet p̄
Aug. super Gen. ad literam. ergo pari ratione nec
angeli debent dici doctores vel magistri quamuis
intellectum hominis excitent ad sciendum.

¶ 17 Præt. Cum angelus sit homine superior, si do-
cet, oportet quod eius doctrina humanā excellat

sed hoc esse nō potest, homo n. docere potest do-
his quæ habet causas determinatas in natura: alia
uero ut futura contingentia ab angelis doceri nō
pōt, cum ipsi naturali cognitione eorū sint igne-
ri, solo Deo talium futurorum scientiam habente.
ergo angeli non possunt docere homines.

SED CONTRA, est quod dicit Dionys. 4. cap. Ce-
lest. Hierar. uideo quod diuinum Christi huma-
nitatis mysterium angeli primum docere, deinde
de per ipsos in nos scientiæ gratia descendit.

¶ 2 Præt. Quod potest inferior, potest superior,
sed angelus est superior homine. ergo &c.

¶ 3 Præt. Ordo diuinæ sapientiæ non minus est
in angelis, quàm in corporibus celestibus, quæ
primunt in illa inferiora.

¶ 4 Præt. Id qd̄ est in potentia, reduci p̄t in actū per
id qd̄ est in actū; & id qd̄ est minus in actū, potest
est p̄fectus in actū: sed intellectus angelicus est ma-
gis in actū quàm intellectus humanus. ergo intelli-
ctus humanus reducit in actū scia per intellectu
angelicum, & sic angelus hominem docere pōt.

¶ 5 Præt. Aug. in li. de bono p̄cuerantia, dicit quod
doctrinam salutis quidam a Deo recipiunt imme-
diate, quidam ab angelo, quidam ab hōie. ergo &c.

¶ 6 Præt. Illuminare domum dī & immitte lumen
sicut sol, & aperiens fenestras, quæ lumen obtu-
sed quamuis solus Deus lumen ueritatis mentem
fundat, tñ angelus uel hō pōt aliquod impedi-
tum luminis percipiendi amouere. ergo nō solus
Deus: sed angelus, uel homo docere potest.

RESPON. Dicendum, quod angelus circa homi-
nem dupliciter operatur, uno modo secundum mo-
dum nostrum, quando scilicet homini sensibilibus appa-
ret, uel corpus assumendo, uel quocumq̄ alio modo,
& cum per locutionem sensibilem instruit, & sic
sic nunc nō querimus de angeli doctrina, hoc
modo nō aliter angelus quam homo docet. Alio
modo circa nos angelus operatur p̄ modum sensu
inuisibilem, & secundum hunc modum qualiter
hō ab angelo possit doceri, est intentio quædam
Sciendum est igitur, q̄ cum angelus sit intellectus in-
ter Deum & hominem, s̄ in ordinem medium motus
docendi sibi comparat: inferior quidem Deo, sed
superior homine. Quod qualiter sit uerum, p̄p̄
nō pōt nisi uideatur qualiter docet Deus, & qualiter
ter hō. Ad cuius euidentiam sciendum est, q̄ in
intellectum & corporalem uitam, hæc est uirtus
tia, quod uisui corporali omnia sua obiecta magis
ter sunt propinqua ad cognoscendum: sensus est
non est vis collatus, ut ex uo obiectorum magis
necessē habet peruenire in aliud. Sed intellectus
non omnia intelligibilia aqualiter uicina sunt
cognoscendum: sed quædam statim conspiciuntur
quædam uero non cōspicit, nisi ex alijs principijs
specijs. Sic igitur homo ignotorū cognitionem p̄
duo accipit, scilicet per lumen intellectuale, & p̄ primas
cōceptiones p̄ se notas, q̄ cōparant ad illud lumen,
quod est intellectus agens: sicut instrumētum ad
tificē. Quantū igitur ad uirtutem; Deus hōis scien-
tiā est excellentissimo modo: quia & ipsam animam
lectuali lumine insigniuit, & notitiam primorum
principiorū ei impressit, q̄ sunt quasi quædam in-
minaria sciētiarū, sicut & alijs naturalibus rebus
sit seminales rōnes oīum effectū producentium.
Hō autem, q̄ s̄ in ordinem naturæ alteri hōi
est in sp̄e intellectus luminis, in illo modo potest
ri hōi causa sciētiæ existerē, in eo lumen eā docere
augendo: sed ex parte illa, qua sciētiæ ignotorum
per principia p̄ se nota cauatur, alteri homini
cauatur.

Li. 2. ca. 3. in
fine.

ca. 3. to. 3.

sa sciendi quodammodo existit: non sicut notitia principiorum tradens, sed sicut id, quod implicite & quodammodo in potentia in principijs continebatur educendo in actum per quaedam signa sensibilia exteriori sensui ostensa; sicut supra dictum est. Angelus vero quia naturaliter habet lumen intellectuale perfectius quam homo, ex utraque parte potest esse homini causa sciendi, tum inferiori modo quam Deus, & superiori quam homo. Ex parte enim luminis quantum non possit intellectuale lumen infundere ut Deus facit, potest tamen lumen infusum confortare ad perfectius inspicendum. Oportet enim quod est in aliquo genere imperfectum, quantum continuatur perfectiori in genere illo, magis confortatur virtus eius, sicut et videmus in corporibus, quod corpus locatum confortatur per corpus locans, quod comparat ad ipsum ut actus ad potentiam, ut hinc 4. phys. Ex parte et principiorum potest angelus hominem docere, non quidem ipsorum principiorum notitiam tradendo, ut Deus facit, neque deductionem conclusionum ex principijs sub signis sensibilibus proponendo, ut homo facit, sed in imaginatiōe aliquas species formando, quae formari possunt ex commotione organi corporalis: sicut patet in dormientibus & mente capris; qui secundum diversitatem phantasmatum ad caput ascendentium diversis phantasmata patiuntur. Et hoc modo commotione alterius speciei fieri potest, ut ea quae ipse angelus scit, per imagines huiusmodi ei cui admiscetur, ostendat, ut Aug. dicit 12. super Genes. ad litteram.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod angelus innitibiliter docet, docet quidem interius per comparationem ad doctrinam hominis, qui sensibilibus exterioribus doctrinam proponit: sed per comparationem ad doctrinam Dei, qui intra mentem operatur lumen infundendo, doctrinam angeli exterior reputatur.

AD II. Dicendum, quod quantumvis intentio voluntatis cogi non possit, tamen intentio sensitiva partis cogi potest: sicut cum quis pungitur, necesse habet intendere ad lesionem. Et ita est de omnibus aliis virtutibus sensitivis, quae utuntur organo corporali, & talis intentio sufficit ad imaginationem.

AD III. Dicendum, quod angelus nec lumen gratiae infundit, nec lumen naturae: sed lumen naturae divinitus infusum confortat, ut dictum est.

AD IIII. Dicendum, quod sicut in naturalibus est agens uniuocum, quod eodem modo imprimi solem sicut eam habet, & agens aequiuocum quod alio modo imprimit quam habet, ita est de doctrina: quia homo docet hominem, quasi uniuocum agens: unde per illum modum scientiam alteri tradit, quo habet eam, scilicet deducendo causas in causata. unde oportet quod ipsius docentis conceptus pateant per aliqua signa discens: sed angelus docet quasi agens aequiuocum. Ipse enim intellectualiter cognoscit, quod homini per viam rationis manifestatur. Unde non hoc modo ab angelo docetur quod angeli conceptus homini pateant: sed quia in homine scientia casualiter per suum modum earum rerum quas angelus longe alio modo cognoscit.

AD V. Dicendum, quod dominus loquitur de illo modo doctrinae qui soli Deo competit, ut patet per gl. ibidem. Et hunc modum docendi angelo non adscribimus.

AD VI. Dicendum, quod ille qui docet, non causat veritatem, sed causat cognitionem veritatis in discens. Propositiones enim quae docentur, sunt vere autem quam sciuntur: quia veritas non dependet a scientia nostra, sed ab existentia rerum.

AD VII. Dicendum, quod quis scientia quae a nobis

A acquiritur per doctrinam sit de rebus inefficentibus, tum ipsa scientia deficere potest, unde non oportet quod illuminatio doctrinae sit a lumine inefficentibus: vel si est a lumine inefficentibus, sicut a primo principio, non tamen excluditur omnino lumen creatum defectibile, quod possit esse, sicut principium medium.

AD VIII. Dicendum, quod in discipulis Christi notatur quidam fidei profectus, ut primo cum venerentur quasi hominem sapientem & magistrum, & postea ei intenderent quasi Deo docenti. Unde quaedam glossa parum infra dicit, quia cognovit Nathanael Christum absentem vidisse quae ipse in alio loco gesserat, quod est indicium deitatis. Fateatur non solum magistrum: sed & Dei filium.

B AD IX. Dicendum, quod angelus non manifestat veritatem ignotam per hoc quod substantiam suam demonstrat: sed aliam veritatem magis notam proponendo, vel etiam lumen intellectus confortando. Unde ratio non sequitur.

AD X. Dicendum, quod intentio aug. non est dicere quin mens angelica sit excellentioris naturae quam humana: sed quia non ita cadit angelus medius inter Deum & mentem humanam, ut mens humana per coniunctionem ad angelum ultima formatione formetur, ut quidam posuerunt, quod in hoc consistit ultima hominis beatitudo, ut intellectus noster intelligentiae continueatur, cuius beatitudo est, quod continueatur ipsi Deo.

C AD XI. Dicendum, quod in nobis sunt quaedam vires quae coguntur ex subiecto: sicut vires sensitivae quae excitantur, & per coniunctionem organi & formationem obiecti. Intellectus vero non cogit ex subiecto: non utatur organo corporali: sed cogitur ex obiecto: quia ex efficacia demonstrationis cogitur quis conclusioni consentire. Affectus vero neque ex subiecto, neque ex obiecto cogitur: sed proprio instinctu mouetur in hoc, vel illud. Unde non potest in affectum imprimere, nisi Deus qui interius operatur: sed in intellectum potest imprimere quodammodo homo vel angelus repraesentando obiecta quibus intellectus cogatur.

D AD XII. Dicendum, quod angelus neque creat species in mente nostra, neque immediate phantasmata illuminat: sed per continuationem luminis eius cum lumine intellectus nostri noster intellectus potest efficacius phantasmata illustrare. Et tamen si immediate phantasmata illustraret, non propter hoc sequeretur quod positio illorum Philosophorum esset vera. Quamuis enim intellectus agentis sit illustrare phantasmata, posset tamen dici, quod non est solius Dei.

E AD XIII. Dicendum, quod imaginatio potest accipere ea quae sunt in intellectu humano, sed alio modo: & similiter intellectus humanus potest accipere quae sunt in intellectu angelico suo modo: sed tamen quamvis intellectus humanus magis conveniat cum imaginatione in subiecto in quantum sunt potentiae unius aetatis, tamen cum intellectu angelico magis convenit in genere: quia uterque est immaterialis vires.

AD XIV. Dicendum, quod spirituale nihil prohibet esse proportionatum ad hoc, quod in corpore agatur: quia nihil prohibet, quod inferiora a superioribus patiantur.

AD XV. Dicendum, quod angelus non est causa homini quantum ad illam cognitionem, quae cognoscit res per essentiam: sed quantum ad illam quae cognoscit per similitudines, non quod angelus sit propinquior rebus quam earum similitudines, sed in quantum facit rerum similitudines in mente resultare, vel in modo usando imaginationem, vel intellectum confortando.

Ad xvi. Dicendum, quod creare importat causalitatem primam quæ soli Deo debetur: facere vero importat causalitatem communiter, & similiter docere quantum ad scientiam, & id solus Deus dicitur creator, factor autem & doctor potest dici, & Deus & angelus & homo.

Ad xvii. Dicendum, quod etiam de his quæ habent causas determinatas in natura, potest plura docere angelus quæ homo: sicut & alia plura cognoscit, & ea etiam, quæ docet, nobiliori modo docere. Unde ratio non sequitur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum docere sit actus uitæ actiua, an contemplatiua.

2. 2. q. 81. ar. 7.

QVARTO queritur, utrum docere sit actus uitæ contemplatiua, vel actiua. Et uidetur quod sit actus cōtemplatiua, vita enim actiua cum corpore deficit, ut dicit Greg. super Ezecl. sed docere non deficit cum corpore, quia etiam angeli, qui corpore carent, docent. ergo uidetur quod ad uitam contemplatiua pertineat.

Hom. 3. 1. Ezecl. parum ante med. & Ho. 14. a me. & li. 6. mor. c. 8.

¶ 2 Præ. Sicut dicit Greg. super Ezecl. ab actiua agitur, ut ad contemplatiua postea ueniat: sed doctrina sequitur, contemplatio uero præcedit. ergo docere non pertinet ad uitam actiua.

¶ 3 Præ. Ut Greg. ibidem dicit, actiua uita dum occupatur in opere, minus uidet: sed ille qui docet, habet necesse magis uidere, quam ille qui simpliciter contemplatur. ergo docere magis est contemplatiua quam actiua.

Hom. 14. in Ezecl. a med.

¶ 4 Præ. Vnumquodque per idem est in se perfectum, & aliis similem perfectionem tradens: sicut per eundem calorem ignis est calidus, & calefaciens: sed aliquem perfectum esse in consideratione diuinorum in seipso pertinet ad uitam contemplatiua. ergo & doctrina quæ est eiusdem perfectionis transfusio in alium, ad cōtemplatiua pertinet.

¶ 5 Præ. Vita actiua circa temporalia uersatur: sed doctrina præcipue uersatur circa æterna, illorū ē excellentior est doctrina & perfectior. ergo doctrina non pertinet ad uitam actiua, sed contemplatiua.

Hom. 14. in Ezecl. parā a med. illius.

SED CONTRA est, quod Greg. in eadem Hom. dicit. Actiua uita est panem esurienti tribuere, uerbo sapientiæ nescientem docere.

¶ 2 Præ. Opera misericordiæ ad uitam actiua pertinent: sed docere inter elemosinas spirituales computatur. ergo est uitæ actiua.

RESPON. Dicendum, quod contemplatiua & actiua uita adinuicem materia & sine distinguuntur. Materia namque uitæ actiua sunt temporalia, circa quæ humanus actus uersatur: materia autem contemplatiua, sunt rerum seibiles rationes, quibus cōtemplator insistit. Et hæc materie diuersitas pronuntiat ex diuersitate finis, sicut & in omnibus aliis materia secundum finis exigentiam determinatur. Finis enim contemplatiua uitæ est inspectio ueritatis, prout nunc de uita contemplatiua agimus, ueritas dico increate secundum modum possibilem cōtemplanti, quæ quidem in hac uita imperfecte inspicitur, in futura autem uita perfecte. Vñ & Greg. dicit, quod contemplatiua uita hic incipit, ut in futura uita perficiatur, sed actiua uita est finis operatio, quæ proximorum utilitati intenditur. In actu autem docendi inuenimus duplicem materiā, in cuius signum est actus docendi duplici actui cōiungitur. Est siquidem una eius materia ipsa res, quæ docetur, alia uero ille cui scia traditur. Rōne igitur primæ materie, actus doctrine ad uitam cōtemplatiua pertinet: sed rōne secundæ pertinet ad actiua.

Hom. 14. in Ezecl. parā a med. illius.

¶ 3 Præ. Sicut dicit Greg. super Ezecl. ab actiua agitur, ut ad contemplatiua postea ueniat: sed doctrina sequitur, contemplatio uero præcedit. ergo docere non pertinet ad uitam actiua.

Dist. 84.

actiua pertinere uidetur: quia uita materia actiua, in qua finem intentum cōsequitur, est actiua uita materia. unde ad actiua magis pertinet quæ ad contemplatiua, quam uita etiam quodammodo ad contemplatiua pertineat, ut ex dictis patet.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uita actiua secundum hoc cum corpore deficit, quod cum labore exercetur, & subuenit infirmitatibus proximorum finem quod Greg. ibidem dicit, quod actiua uita laboriosa est, quia defuitat in opere, quæ duo in futura uita non crunt. Nihilominus tamen actio Hierarchica est in celestibus spiritibus, ut dicit Dion. & illa actio est aliterius modi ab actiua uita, quam nunc agimus in hac uita. unde & illa doctrina, quæ ibi erit, longe est ab ista doctrina.

AD II. Dicendum, quod sicut Greg. ibidem dicit, sicut bonus ordo uiuendi est, ut ab actiua contemplatiua tendatur, ita plurius utiliter ammus a cōtemplatiua ad actiua refertur, ut per quod contemplatiua mentem accendit, perfectius actiua teneatur. Sciendum tamen quod actiua contemplatiua præcedit, quantum ad illos actus, qui nullo modo cum contemplatiua conueniunt: sed quantum ad illos actus qui materiam a contemplatiua uita accipiunt, necesse est, ut actiua contemplatiua sequatur.

AD III. Dicendum, quod uisio docentis est principium doctrine: sed ipsa doctrina magis consistit in transfusione scientiæ rerum uisarum, quam in earum uisione. unde uisio docentis magis pertinet ad actionem, quam ad contemplationem.

AD IIII. dicendum, quod ratio illa probat, quod uita contemplatiua sit principium doctrine: calor non est ipsa calefactio, sed calefactio est principium, in quantum eam dirigit: sicut econtra actiua uita ad contemplatiua disponit.

AD V. Patet solutio ex dictis, quia respectu materie primæ doctrina cum contemplatiua conuenit, ut dictum est.

QVÆSTIO XII.

De Prophecia.

In quatuordecim articulos distiſa. ¶ Primo, Vtrum propheta sit actus uel habitus. ¶ Secundo, Vtrum propheta sit de conclusionibus seibilibus.

¶ Tertio, Vtrum propheta sit naturalis. ¶ Quarto, Vtrum ad prophetiam habendam requiratur dispositio naturalis.

¶ Quinto, Vtrum ad prophetiam requiratur bonitas morum.

¶ Sexto, Vtrum propheta in speculo uideatur eternitatis.

¶ Septimo, Vtrum in reuelatione prophetica primantur diuinitus in mentem prophetæ nouarum rerum species, uel solum lumen intellectuale.

¶ Octauo, Vtrum omnis reuelatio prophetica fiat angelo mediante.

¶ Nono, Vtrum propheta semper quando a Spiritu prophetie tangitur, a sensibus alienetur.

¶ Decimo, Vtrum propheta conuenienter datur in prophetiam prædestinationis, prædictio datur in prophetiam prædestinationis, prædictio datur in prophetiam prædestinationis, prædictio datur in prophetiam prædestinationis.

¶ Undecimo, Vtrum in prophetia inueniatur immobilis ueritas. ¶ Duodecimo, Vtrum propheta quæ est secundum intellectualem uisionem tantum, sit eternitatis.